

Sprawa C-500/19

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

1 lipca 2019 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Oberster Gerichtshof (Austria)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

28 maja 2019 r.

Strona wnosząca skargę rewizyjną:

Puls 4 TV GmbH & Co. KG

Druga strona postępowania rewizyjnego:

YouTube LLC

Google Austria GmbH

Przedmiot postępowania głównego

Powództwo o zaniechanie i o naprawienie szkody z tytułu naruszenia praw autorskich

Przedmiot i podstawa prawna odesłania

Wykładnia prawa Unii Europejskiej, art. 267 TFUE

Pytania prejudycjalne

1. Czy art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31/WE należy interpretować w ten sposób, że operator platformy internetowej wideo jako dostawca usług hostingowych odgrywa czynną rolę prowadzącą do utraty uprzywilejowania w zakresie odpowiedzialności, poprzez to, że poza udostępnianiem miejsc do przechowywania cudzych treści świadczy lub oferuje użytkownikowi również następujące usługi towarzyszące:

- proponowanie filmów wideo według obszarów tematycznych;
- ułatwianie odwiedzającym wyszukiwania według tytułu lub informacji o treści poprzez elektroniczny spis treści, przy czym użytkownik może wskazać tytuł lub informacje o treści;
- udostępnianie w Internecie informacji dotyczących korzystania z usługi („pomoc”);
- łączenie, za zgodą użytkownika, filmów wideo wgranych przez użytkownika z reklamą (jednak z wyłączeniem reklamy własnej operatora platformy) według wyboru grupy docelowej dokonanego przez użytkownika?

2. Czy z art. 11 zdanie pierwsze dyrektywy 2004/48/WE jest zgodny krajowy stan prawny, zgodnie z którym obowiązek zaniechania spoczywający na dostawcy usług hostingowych (pośredniku) odgrywającym czynną rolę jako pomocnik przy naruszeniach prawa, których dopuszczają się użytkownicy tego dostawcy, istnieje wyłącznie pod warunkiem, że pomocnik świadomie wspierał naruszenie prawa popełnione przez użytkownika, czy też należy interpretować ten przepis dyrektywy w ten sposób, że państwa członkowskie nie mogą uzależniać roszczeń o zaniechanie przysługujących podmiotom uprawnionym z tytułu praw autorskich wobec pomocników od świadomego wspierania naruszenia prawa dokonywanego przez użytkownika?

3. Czy przepisy zawarte w art. 12–14 dyrektywy 2000/31/WE dotyczące odpowiedzialności pośredników należy uznać za horyzontalne ograniczenia odpowiedzialności przysługujące każdemu pośrednikowi odgrywającemu neutralną rolę również w sytuacji, kiedy jego działanie w świetle prawa autorskiego powinno się zakwalifikować jako dokonane samodzielnie publiczne udostępnienie [utworu]?

4. Czy art. 14 ust. 3 (a także art. 12 ust. 3 i art. 13 ust. 2) dyrektywy 2000/31/WE, art. 8 ust. 3 dyrektywy 2001/29/WE i art. 11 zdanie trzecie dyrektywy 2004/48/WE należy interpretować w ten sposób, że uprzywilejowanie w zakresie odpowiedzialności na podstawie art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31/WE przysługuje dostawcy usług hostingowych (pośrednikowi) odgrywającemu neutralną rolę również w przypadku skierowana wobec niego roszczenia o zaniechanie, i czy w związku z tym również sądowy nakaz zaniechania wydany wobec takiego pośrednika jest dopuszczalny tylko w sytuacji, kiedy ma on wiarygodne wiadomości o bezprawnym charakterze działalności lub informacji, czy też taki sądowy nakaz zaniechania jest dopuszczalny już wtedy, kiedy

dostawca usług hostingowych po konkretnym upomnieniu nie usuwa niezwłocznie treści, które zakwestionowano jako naruszające prawo, ani nie uniemożliwia do nich dostępu, a w postępowaniu sądowym naruszenie prawa się potwierdza?

Przywołane przepisy prawa Unii Europejskiej

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwany dalej „TFUE”), w szczególności art. 267

Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. 2001, L 167, s. 10), w szczególności art. 8 ust. 3

Dyrektywa 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym) (Dz.U. 2000, L 178, s. 1), w szczególności art. 14

Dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.U. 2004, L 157, s. 45), w szczególności art. 11

Przywołane przepisy krajowe

Urheberrechtsgesetz (ustawa o prawie autorskim), w szczególności §§ 18a, 81

Gesetz über den elektronischen Geschäftsverkehr (ustawa o handlu elektronicznym; zwana dalej „ECG”), w szczególności §§ 13–17

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego, przebiegu postępowania oraz kluczowych argumentów stron postępowania głównego

- 1 Puls 4 TV jest m.in. austriackim nadawcą telewizyjnym.
- 2 Youtube [postępowanie przed Oberster Gerichtshof (sądem najwyższym, Austria) toczy się obecnie wyłącznie między Puls 4 TV a Youtube] prowadzi platformę wideo www.youtube.com, na której udostępniane są filmy wideo wgrywane przez użytkowników, które osoby odwiedzające platformę mogą odtwarzać. Youtube świadczy swoją usługę jako dostawca usług hostingowych, przechowując treści wgrywane przez użytkowników. Co do zasady nie przeprowadza się kontroli ex ante pod kątem naruszeń praw autorskich.

- 3 Jeżeli użytkownik wyraża na to zgodę, wgrane filmy wideo zostają opatrzone reklamą, co Youtube określa jako „zarabianie”. Zarabianie to realizuje przedsiębiorstwo należące do grupy Youtube. Ma ono charakter czysto techniczny i automatyczny.
- 4 Poza zarabianiem Youtube oferuje użytkownikowi usługi towarzyszące wymienione w pytaniach prejudycjalnych.
- 5 Youtube otrzymuje wynagrodzenie jedynie za udostępnianie platformy wideo, a tym samym wyłącznie za świadczenie usług hostingowych; działa tylko na żądanie swoich użytkowników, którzy muszą potwierdzić, że dysponują wymaganymi prawami autorskimi lub prawami do korzystania z utworu. Youtube posiada zautomatyzowany proces kontroli, który na podstawie „takedown notice” niezwłocznie prowadzi do blokady dostępu do filmów wideo, co do których zgłoszono reklamację. W wypadku stwierdzenia naruszenia prawa Youtube uniemożliwia dostęp do treści lub konta danego użytkownika. W niniejszej sprawie Youtube za każdym razem niezwłocznie usuwał kwestionowane przez Puls 4 TV filmy wideo po uzyskaniu wiadomości o jej prawach autorskich w wyniku upomnienia.
- 6 W ramach powództwa o zaniechanie Puls 4 TV wniosła o to, aby – na podstawie § 18a ust. 1 Urheberrechtsgesetz (ustawy o prawie autorskim) – zakazać Youtube udostępniania pod adresem www.youtube.com filmów wideo zawierających utwory audiowizualne wyprodukowane przez Puls 4 TV i wgranych przez nieuprawnione do tego osoby. Zdaniem Puls 4 TV poprzez platformę prowadzoną przez Youtube umożliwia się pod względem technicznym naruszenia praw autorskich (publiczne udostępnianie utworów w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE). Youtube odgrywa jej zdaniem czynną rolę. Platformy takie jak ta prowadzona przez Youtube – między innymi ze względu na zarabianie – zdecydowanie wykraczają poza status dostawcy usług hostingowych. Youtube należy więc zakwalifikować nie jako uprzywilejowanego dostawcę usług hostingowych, lecz jako dostawcę treści.
- 7 Youtube odpowiedziała, że nie dokonuje publicznego udostępniania utworów w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29. Z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika, że w tym celu wymagane jest, aby operator platformy działał umyślnie, mając na celu udzielenie swoim klientom dostępu do chronionego utworu. Naruszeń prawa dokonuje użytkownik, a nie operator platformy. Youtube nie można też uznać za pomocnika. Spółce tej przysługuje uprzywilejowanie w zakresie odpowiedzialności jako dostawcy usług hostingowych; świadczy klasyczną usługę hostingową i nie odgrywa czynnej roli. Odpowiada ona za naruszenia prawa dokonywane przez użytkowników platformy wideo jedynie w sytuacji, kiedy po otrzymaniu dostatecznie uzasadnionego upomnienia pomimo wiarygodnych wiadomości o bezprawnym charakterze treści nie uniemożliwia niezwłocznie dostępu do takich filmów wideo, ani ich nie usuwa. Spółka Youtube wywiązała się z tych obowiązków w ramach procedury „takedown notice”.

- 8 Sąd pierwszej instancji uwzględnił żądanie powództwa. Sąd odwoławczy przychylił się do odwołania wniesionego przez Youtube i oddalił żądanie powództwa. Na to rozstrzygnięcie Puls 4 TV złożyła skargę rewizyjną.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania

W przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego (czynna rola dostawcy usług hostingowych)

- 9 Artykuły 12–14 dyrektywy 2000/31 normują sytuacje zwolnienia z odpowiedzialności dla podmiotów świadczących usługi polegające na zapewnieniu dostępu, dokonujących jedynie technicznego przekazu cudzych treści, oraz ograniczenia odpowiedzialności dostawców usług hostingowych, którzy udostępniają miejsca do przechowywania cudzych treści. Youtube należy uznać za dostawcę usług hostingowych.
- 10 Dostawca usług hostingowych powinien odpowiadać za cudze treści jedynie w ograniczonym zakresie, ponieważ co do zasady taki podmiot nie wpływa na cudze treści użytkowników i nie sprawdza ich pod kątem niezgodności z prawem. Kluczowe kryterium neutralnej roli dostawcy polega więc na tym, że przekazuje on lub przechowuje cudze treści, nie wybierając i nie modyfikując ich pod względem merytorycznym.
- 11 Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dostawca usług hostingowych traci uprzywilejowanie w zakresie odpowiedzialności, jeżeli w odniesieniu do bezprawnych treści przestaje wykonywać działalność o neutralnym charakterze, zaczynając odgrywać czynną rolę, która sprawia, że wpływa on na treść („posiada wiedzę o treści”) lub ma nad nią kontrolę redakcyjną (zob. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej: w sprawie od C-236/08 do 238/08, Google France, pkt 120; a także w sprawie C-324/09, L’Oreal, pkt 113).
- 12 W opinii Oberster Gerichtshof (sądu najwyższego) świadczenie wyżej wymienionych usług towarzyszących nie powoduje, że dostawca usług hostingowych odgrywa czynną rolę.

W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego (odpowiedzialność pomocnika za naruszenia prawa popełnionego przez osobę trzecią)

- 13 Jeżeli Youtube poprzez swoją działalność zaczyna odgrywać czynną rolę, w grę wchodzi odpowiedzialność tej spółki jako pomocnika w naruszeniach prawa popełnianych przez użytkowników będących osobami trzecimi. W takim wypadku dostawcę usług hostingowych należy uznać za „naruszającego” (w charakterze pomocnika) w rozumieniu art. 11 zdanie pierwsze (oraz art. 13) dyrektywy 2004/48.

- 14 W świetle orzecznictwa Oberster Gerichtshof (sądu najwyższego) odpowiedzialność pomocnika różni się od odpowiedzialności bezpośredniego sprawcy. Warunkiem odpowiedzialności pomocnika jest mianowicie to, aby (jako osoba trzecia) poprzez swoje zachowanie świadomie wsparł lub w ogóle dopiero umożliwił naruszenie prawa przez bezpośredniego sprawcę. Pomocnik musi być zatem świadomy naruszenia prawa.
- 15 W niniejszym przypadku – przede wszystkim w związku z art. 8 ust. 3 dyrektywy 2001/29 i art. 11 zdanie pierwsze dyrektywy 2004/48 – pojawia się pytanie, czy państwa członkowskie mają jedynie możliwość, aby przewidzieć roszczenia o zaniechanie również wobec działających nieświadomie pomocników, czy też państwa członkowskie muszą przewidzieć tego rodzaju roszczenia o zaniechanie.

W przedmiocie trzeciego pytania prejudycjalnego (publiczne udostępnienie utworu a uprzywilejowanie w zakresie odpowiedzialności)

- 16 W odniesieniu do odpowiedzialności na gruncie prawa karnego i prawa cywilnego dostawców (pośredników) dyrektywa 2000/31 zakłada następującą systematykę:
- 17 Zgodnie z art. 15 ust. 1 dyrektywy państwa członkowskie nie mogą nałożyć na dostawców usług polegających na zapewnieniu dostępu i usług hostingowych, ogólnego obowiązku nadzorowania informacji, które przekazują lub przechowują. Państwa członkowskie nie mogą też zobowiązać dostawców do tego, aby z własnej inicjatywy dokonywali ustaleń okoliczności dotyczących ewentualnej bezprawnej działalności użytkowników, którzy korzystają z ich usług. Nie są oni zobowiązani do podejmowania czynnych środków nadzoru i przeszukiwania swoich serwerów pod kątem bezprawnych treści.
- 18 Jednocześnie w art. 12–14 dyrektywy 2000/31 unormowano zwolnienia z odpowiedzialności i ograniczenia odpowiedzialności pośredników. Przepisy te nie regulują materialnej odpowiedzialności pośredników, lecz zakładają jej istnienie. Ograniczenia odpowiedzialności należy rozumieć szeroko. Obejmują one zarówno odpowiedzialność odszkodowawczą dostawcy, jak i jego odpowiedzialność w zakresie prawa karnego czy też prawa karnego administracyjnego.
- 19 W przypadku ograniczeń odpowiedzialności mamy więc do czynienia z przepisami horyzontalnymi, które dotyczą wszystkich dziedzin prawa. Przy ocenie zagadnienia cywilnoprawnego lub karnoprawnego w związku z odpowiedzialnością pośrednika, należy zatem najpierw zbadać kwestię wstępną dotyczącą tego, czy odpowiedzialność w rozumieniu przepisów dyrektywy 2000/31 w ogóle wchodzi w grę. Dopiero w przypadku uzyskania w wyniku tej analizy horyzontalnej odpowiedzi twierdzącej jako kolejne pojawia się pytanie o to, czy odpowiedzialność występuje również w świetle znajdujących w danym przypadku zastosowanie przepisów prawa materialnego.
- 20 Charakter uprzywilejowania w zakresie odpowiedzialności jako przepisu o charakterze horyzontalnym skutkuje w opinii Oberster Gerichtshof (sądu najwyższego) tym, że uprzywilejowanie to przysługuje pośrednikowi

(odgrywającemu neutralną rolę) niezależnie od tego, czy zarzucane mu naruszenie prawa należy uznać za naruszenie prawa przez niego samego, czy też za przyczynienie się do naruszenia prawa przez osobę trzecią. Oznacza to, że uprzywilejowanie w zakresie odpowiedzialności musi przysługiwać dostawcy również w sytuacji, kiedy jego działalność stanowi własne (dokonane samodzielnie) publiczne udostępnienie utworu w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29.

W przedmiocie czwartego pytania prejudycjalnego (roszczenie o zaniechanie a uprzywilejowanie w zakresie odpowiedzialności)

- 21 Zgodnie z art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31 (§ 16 ECG) dostawca usług hostingowych nie odpowiada za cudze informacje, jeżeli nie dysponuje wiarygodną wiedzą o bezprawnym charakterze działalności lub informacjami. Odpowiedzialności odszkodowawczej nie ponosi natomiast, jeżeli nie wie o okolicznościach, które w sposób oczywisty świadczą o tej bezprawności. Element subiektywny odnosi się z jednej strony do istnienia bezprawnych informacji. Wiarygodne wiadomości wymagają wiedzy pozytywnej; wiedza o okolicznościach wymaga uzasadnionego podejrzenia, przy czym wystarczająca jest niewiedza stanowiąca rażące niedbalstwo. Z drugiej strony element subiektywny musi dotyczyć również bezprawności. Dostawca usług hostingowych musi mieć o niej wiedzę. Wymaga to, aby bezprawność była oczywista dla laika bez konieczności podejmowania dalszych badań oraz aby był on przekonany, że dana treść jest zakazana. Jeżeli przesłanki subiektywne są spełnione, dostawca usług hostingowych musi podjąć niezwłocznie odpowiednie działania w celu usunięcia bezprawnych informacji lub uniemożliwienia do nich dostępu.
- 22 Artykuły 12–14 dyrektywy 2000/31 nie mają w każdym razie wpływu na możliwość wymagania od pośrednika przez sądy lub organy, zgodnie z systemem prawnym państw członkowskich, żeby przerwał on naruszenia prawa lub im zapobiegł. W związku z tym sądy powinny mieć nadal prawo do tego, by na podstawie odpowiedniego żądania zaniechania wydać pośrednikowi nakaz zaniechania ze względu na bezprawny charakter działalności lub informacji albo też zobowiązać pośrednika do usunięcia bezprawnych informacji lub uniemożliwienia dostępu do tych informacji, jeżeli spełnione są materialnoprawne przesłanki roszczenia o zaniechanie.
- 23 Z prac przygotowawczych poprzedzających przyjęcie austriackiej Gesetz über den elektronischen Geschäftsverkehr (ustawy o handlu elektronicznym) wynika, że uprzywilejowanie w zakresie odpowiedzialności zgodnie z art. 12–14 dyrektywy 2000/31 dotyczy wyłącznie odpowiedzialności na gruncie prawa karnego lub prawa karnego administracyjnego oraz odpowiedzialności odszkodowawczej pośredników. Uprzywilejowanie w zakresie odpowiedzialności nie przysługuje natomiast w wypadku sądowych nakazów zaniechania. W związku z tym w wypadku nakazu zaniechania nie chodzi o to, czy pośrednik ma wiarygodne wiadomości o bezprawności działalności lub informacji, przy których

pośredniczy, czy też nie. Istotne jest jedynie to, czy zarzucane pośrednikowi naruszenie prawa obiektywnie potwierdzi się w postępowaniu sądowym.

- 24 W przypadku roszczeń o zaniechanie naruszenia praw autorskich obowiązuje w świetle § 81 ust. 1a austriackiej Urheberrechtsgesetz (ustawy o prawie autorskim) następująca specyfika: Jeżeli roszczenie o zaniechanie podnoszone jest wobec pośrednika w rozumieniu dyrektywy 2000/31, a przesłanki uprzywilejowania w zakresie odpowiedzialności są spełnione, pośrednika można pozwać dopiero po konkretnym upomnieniu.
- 25 W odniesieniu do uprzywilejowania w zakresie odpowiedzialności w świetle art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31 również Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy) w swoim wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wychodzi z założenia, że wiarygodne wiadomości (czy też wiedza w przypadku roszczeń odszkodowawczych) dostawcy usług hostingowych muszą dotyczyć konkretnego (aktualnego) bezprawnego charakteru działalności lub informacji, które w przypadku uzyskania odpowiednich wiadomości musi on usunąć lub do których musi uniemożliwić dostęp, oraz że nie wystarczy, aby dostawca usług hostingowych miał ogólne wiadomości lub ogólną wiedzę o tym, że jego usługi są wykorzystywane do jakichś bezprawnych rodzajów działalności. Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości) stoi jednak na stanowisku, że uprzywilejowanie w zakresie odpowiedzialności dotyczy również roszczeń o zaniechanie, a operator platformy internetowej, który nie ma wiarygodnych wiadomości o bezprawnym charakterze działalności lub informacji, nie odpowiada również w odniesieniu do zaniechania.
- 26 W związku z powyższym powstaje pytanie, czy uprzywilejowanie w zakresie odpowiedzialności wynikające z dyrektywy 2000/31 przysługuje pośrednikom również w przypadku roszczeń o zaniechanie (sądowych nakazów zaniechania). Należy przy tym wziąć pod uwagę, że upomnienie przewidziane w § 81 ust. 1a austriackiej Urheberrechtsgesetz (ustawy o prawie autorskim) w wypadku powództwa o zaniechanie niekoniecznie musi być tożsame z wiarygodnymi wiadomościami o bezprawnym charakterze działalności lub informacji, ponieważ można by stanąć na stanowisku, że uzyskanie wiarygodnych wiadomości następuje dopiero w momencie zbadania kwestionowanej treści przez dostawcę usług hostingowych (po otrzymaniu upomnienia). W przypadku przyjęcia takiego poglądu pomimo upomnienia należałoby zaprzeczyć obowiązkowi zaniechania, jeżeli uprzywilejowanie w zakresie odpowiedzialności znajdowałoby zastosowanie.
- 27 Brzmienie art. 14 ust. 3 dyrektywy, które jest identyczne ze sformułowaniem wyłączeń przewidzianych w art. 12 ust. 3 i art. 13 ust. 2 dyrektywy, przemawia zdaniem Oberster Gerichtshof (sądu najwyższego) za całkowitym wyłączeniem sądowych nakazów zaniechania z systemu zwolnienia z odpowiedzialności ustanowionego w art. 14 ust. 1. Zgodnie z powyższym nakazy zaniechania wydawane względem pośrednika zostały uregulowane odrębnie w art. 8 ust. 3 dyrektywy 2001/29 oraz w art. 11 zdanie trzecie dyrektywy 2004/48.